

Österbottens välfärdsområde

Beslut om tillgången till icke-brådskande mun- och tandvård inom primärvården i Österbottens välfärdsområde

Ärende

Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland ålade 10.12.2025 (Dnr LSSAVI/9017/2025) Österbottens välfärdsområde att se till att tillgången till mun- och tandvård inom primärvården förverkligas i enlighet med 51 b § 1 mom. i hälso- och sjukvårdslagen samt att på det sätt som förutsätts enligt 4 § i lagen om patientens ställning och rättigheter meddela patienterna tidpunkten när de får vård.

Regionförvaltningsverket förenade föreläggandena med vite om 800 000 euro enligt följande:

- Patienten ska få mun- och tandvård inom sex månader från bedömningen av vårdbehovet. Verksamheten ska göras lagenlig inom åtta (8) månader från att föreläggandet meddelades, alltså senast 10.8.2026. Föreläggandet förenades med vite på 500 000 euro.
- I samband med bedömningen av vårdbehovet ska patienten meddelas tidpunkten när han eller hon kommer att få vård. Verksamheten ska göras lagenlig inom åtta (8) månader från att föreläggandet meddelades, alltså senast 10.8.2026. Föreläggandet förenades med vite på 300 000 euro.

Dessutom ålade regionförvaltningsverket Österbottens välfärdsområde att senast 31.8.2026 lämna en redogörelse till Tillstånds- och tillsynsverket över vilka åtgärder välfärdsområdet har vidtagit för att korrigera de missförhållanden som konstaterats i beslutet. Välfärdsområdet ombads att till redogörelsen bifoga uppgifter om väntetiderna till vård, hur patienterna meddelas tidpunkten när de får vård och antalet patienter som eventuellt har satts i kö att vänta på vård.

Avgörande

Ärendet föranleder inga åtgärder av Tillstånds- och tillsynsverket.

Utredning

Avgörandet i ärendet baserar sig på följande utredning:

- Österbottens välfärdsområdes ledande tandläkare Hanna Kangasmaas redogörelse daterad 10.8.2026.

Motivering

Enligt redogörelsen fanns det den 10 augusti 2026 inte en enda patient i välfärdsområdet som hade väntat mer än sex månader på att få icke-brådskande tandläkarvård. Köerna till den icke-brådskande mun- och tandvården har avvecklats helt, och tillgången till vård sker inom vårdgarantins tidsfrister i hela välfärdsområdet (6 månader för personer som fyllt 23 år och tre månader för personer under 23 år).

I redogörelsen konstateras det att när patienten kontaktar mun- och tandvården gör den yrkesutbildade person inom mun- och tandvård som arbetar i den centraliserade tidsbokningen en bedömning av vårdbehovet. Om kriterierna för icke-brådskande vård uppfylls ges patienten en tid för undersökning eller behandling redan i samband med att patienten tar kontakt.

Enligt redogörelsen har välfärdsområdet lyckats åtgärda situationen vad gäller tillgången till vård så att vårdgarantin har uppfyllts inom de lagstadgade längsta väntetiderna i hela välfärdsområdet från och med 4.5.2026. Enligt den senaste uppföljningsinformationen daterad 3.8.2026 är väntetiderna till vård i Kronoby, Larsmo, Pedersöre, Jakobstad, och Nykarleby tre månader, i Vörå, Korsholm och Malax en månad, i Vasa, Laihela och Kristinestad två månader och i Närpes 1,5 månad.

Avkortandet av köerna till icke-brådskande mun- och tandvård i Österbottens välfärdsområde har varit kontinuerligt och systematiskt. Verksamhetspraxis har harmoniserats och nya verksamhetsmodeller har tagits i bruk. Arbetsfördelningen mellan olika yrkesgrupper har förtydligats, vilket har gjort det möjligt att i större utsträckning rikta tandläkarnas arbetsinsats till vården av vuxna patienter.

Dessutom har remisspraxisen och nivåindelningen av vården till specialiserad tandvård och specialiserad sjukvård förtydligats. Effektiva vårdkedjor har uppdaterats, och det har gjorts närmare beskrivningar av vårdprocesserna.

Avkortning av köerna har gjorts med hjälp av den egna personalen i det vardagliga arbetet, men också under vardagskvällar och veckoslut. Tyngdpunkten har dock legat på att förkorta köerna genom det vardagliga arbetet, alltså att kalla nya köande patienter till vård. Köerna har också kortats av med köpta tjänster genom modellen färdig patient där en extern tjänsteproducent ansvarar för vården av patienten ända till slut på en gång under ett eller några besök.

Rekryteringen av tandläkare har lyckats bättre än tidigare. Rekryteringen har främjats genom regionala personal- och rekryteringsplaner som tagits fram av cheferna. Med några få undantag har tandläkarvakanserna kunnat tillsättas.

Välfärdsområdet följer noggrant med efterfrågan på vård, tillgången till lediga mottagningstider, kallande av patienter som står i kö till vård samt slutförandet av behandlingar. Cheferna och sektorledningen har hållit möte om lägesbilden varje vecka. Situationen när det gäller tillgången till vård har också regelbundet rapporterats till

Beslut
17.9.2026
LVV-S/66280/2026
Offentlig

välståndsområdets högsta ledning. Situationen har behandlats i ledningsgruppen, och områdesstyrelsen har informerats om den.

Välståndsområdet har fortsatt att satsa på hälsofrämjande arbete och förebyggande av munsjukdomar genom att stödja invånarnas egenvård av mun och tänder. Enligt redogörelsen har mun- och tandvårdens övriga lagstadgade skyldigheter, såsom jourverksamhet och barn och ungas periodiska tandkontroller, vård och tandreglering, genomförts på det sätt som lagen förutsätter.

Med hjälp av rapportering från THL och rapporter som tas fram ur patientdatasystemet följer välståndsområdet varje månad upp tillgången till vård. Uppgifterna finns även på välståndsområdets webbplats. Om tillgången till vård försämras vidtas på förhand fastställda korrigerande åtgärder, såsom interna resursomfördelningar, rekryteringsåtgärder samt utnyttjande av köpta tjänster.

Tillstånds- och tillsynsverkets bedömning av ärendet och slutsatser

Tillstånds- och tillsynsverket har bedömt välståndsområdets redogörelse om tillgången till icke-brådskande mun- och tandvård inom primärvården.

Tillstånds- och tillsynsverket konstaterar på basis av redogörelsen att välståndsområdet vidtagit flera åtgärder för att förbättra tillgången till icke-brådskande mun- och tandvård. Enligt redogörelsen har välståndsområdet lyckats avveckla vårdköerna. Tillgången till icke-brådskande mun- och tandvård förverkligas i hela välståndsområdet inom de längsta väntetiderna enligt hälso- och sjukvårdslagen.

Enligt redogörelsen följer välståndsområdet regelbundet med tillgången till vård och har förfaranden för att upptäcka och åtgärda eventuella problem med tillgången till vård. Tillstånds- och tillsynsverket konstaterar att välståndsområdet har vidtagit ändamålsenliga åtgärder för att se till att tillgången till icke-brådskande mun- och tandvård är lagenlig. Tillstånds- och tillsynsverket konstaterar att välståndsområdet har iakttagit Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finlands föreläggande som meddelades 10.12.2025. Vitet utdöms därmed inte till betalning.

Slutsats

Ärendet föranleder inga åtgärder av Tillstånds- och tillsynsverket.

Tillstånds- och tillsynsverket kommer även i fortsättningen att följa med tillgången till mun- och tandvård inom primärvården i Österbottens välståndsområde utifrån den uppföljning som THL gör och bedöma behovet av de åtgärder som står till buds.

Tillämpade rättsnormer

De som nämns i bilagan

Beslut
17.9.2026
LVV-S/66280/2026
Offentlig

Deltagare

Jurist Heli Kajava har deltagit i behandlingen av ärendet.

Sökande av ändring

Enligt 6 § 1 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019) får detta beslut inte överklagas genom besvär.

Mer information

Mer information lämnas vid behov av överinspektör Maarit Penttilä, tfn 0295 254 000 (växeln).

Avgjorts: 17.09.2026
Beslutsfattare: Oresmaa Niina (LVV)
Tjänsteställning: Enhetschef
Föredragande:
Penttilä Maarit (LVV), Överinspektör

Handlingen har undertecknats elektroniskt i dokumenthanteringssystemet.
Registratorskontoret kan verifiera underteckningen.

Sändlista

Österbottens välfärdsområde

För kännedom

Österbottens välfärdsområde, ledande tandläkaren och chefsöverläkaren
Österbottens välfärdsområde, välfärdsområdesdirektören
Österbottens välfärdsområdesstyrelse

Tillstånds- och tillsynsverket

Postadress: PB 20, 13035 LVV

Växel: 0295 254 000

registratur@lvv.fi | lvv.fi

BILAGA**Tillämpade rättsnormer**

Enligt 32 § i lagen om tillsynen över social- och hälsovården (741/2023, tillsynslagen) övervakar Tillstånds- och tillsynsverket lagenligheten i ordnandet och produktionen av socialservice och hälso- och sjukvårdstjänster och utövar styrning i samband med den.

Enligt 51 § 1 mom. i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) ska ett välfärdsområde ordna sin verksamhet så att en patient vardagar under tjänstetid under samma dag kan få kontakt med hälsovårdscentralen eller någon annan verksamhetsenhet inom primärvården och få en individuell bedömning av sitt undersöknings- eller vårdbehov och av hur brådskande det är samt av vilken yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som utför sådana undersökningar eller ger sådan vård som patienten behöver. Enligt paragrafens 2 mom. görs bedömningen av en legitimerad yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården. I fråga om mun- och tandvård kan bedömningen också göras av en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården med skyddad yrkesbeteckning.

I hälso- och sjukvårdslagens 51 b § 1 mom. bestäms det att med avvikelse från vad som föreskrivs i 51 a § ska sådan undersökning som har konstaterats vara odontologiskt nödvändig eller den första undersöknings- eller vårdhändelsen för sådan vård som konstaterats vara nödvändig vid en i 51 § avsedd bedömning som gäller mun- och tandvård inom primärvården ordnas inom en tid som är skälig med beaktande av patientens hälsotillstånd och sjukdomens sannolika förlopp, dock inom sex månader från den i 51 § avsedda bedömningen.

Enligt 51 b § 2 mom. i hälso- och sjukvårdslagen ska välfärdsområdet dessutom ordna sin verksamhet så att även tillgång till en tandläkare ordnas inom en i 1 mom. angiven tid från bedömningen enligt 51 §, om en patient på grundval av bedömningen enligt 51 § har hänvisats till någon annan yrkesutbildad person inom mun- och tandvård än en tandläkare, och den yrkesutbildade personen konstaterar behov av en undersökning som utförs eller vård som ges av en tandläkare.

I 51 b § 3 mom. i hälso- och sjukvårdslagen bestäms det att om en yrkesutbildad person inom mun- och tandvård konstaterar behov av en undersökning som utförs eller vård som ges av en specialisttandläkare som är verksam inom primärvården, ska tillgång till en specialisttandläkare ordnas inom skälig tid, dock inom sex månader från det att den yrkesutbildade personen i fråga konstaterade behovet av tjänsten.

I 51 b § 4 mom. i hälso- och sjukvårdslagen bestäms det att med avvikelse från 1–3 mom. ska den undersökning eller den första undersöknings- eller vårdhändelse som avses i 1 mom. ordnas för barn och sådana unga personer som vid tidpunkten för kontakten enligt 51 § är under 23 år inom en tid som är skälig med beaktande av patientens hälsotillstånd och sjukdomens sannolika förlopp, dock inom tre månader från den i 51 § avsedda

bedömningen. Om en patient i en sådan situation på grundval av bedömningen enligt 51 § har hänvisats till någon annan yrkesutbildad person inom mun- och tandvård än en tandläkare, och den yrkesutbildade personen konstaterar behov av en undersökning som utförs eller vård som ges av en tandläkare, ska det ordnas tillgång till en tandläkare inom fyra veckor från det att behovet av tjänsten konstaterades eller inom tre månader från den i 51 § avsedda bedömningen. Om en yrkesutbildad person inom mun- och tandvård i fråga om ett barn eller en ung person under 23 år konstaterar behov av en undersökning som utförs eller vård som ges av en specialisttandläkare som är verksam inom primärvården, ska tillgång till en specialisttandläkare ordnas inom skälig tid, dock inom tre månader från det att den yrkesutbildade personen ifråga konstaterade behovet av tjänsten.

Enligt 51 b § 5 mom. i hälso- och sjukvårdslagen ska vårdperioden slutföras inom skälig tid utan onödigt dröjsmål mellan vårdbesöken. I vårdplanen ska anges en odontologisk motivering till att vården periodiseras.

Enligt 51 b § 6 mom. i hälso- och sjukvårdslagen tillämpas det som föreskrivs i 1 och 4 mom. inte i en situation där individuella undersöknings- eller vårdintervall har bestämts för patienten. Undersökningen eller vården ska ordnas i enlighet med undersöknings- eller vårdintervall som angetts i en vårdplan, om det inte vid en bedömning enligt 51 § framkommer omständigheter på basis av vilka det bör eller kan avvika från de individuella undersöknings- eller vårdintervallen.

I 51 b § 7 mom. i hälso- och sjukvårdslagen bestäms det att om en till rådgivningsbyråtjänsterna eller skol- och studerandehälsovården hörande periodisk kontroll av munhälsan utförs av någon annan yrkesutbildad person inom mun- och tandvård än en tandläkare, och den yrkesutbildade personen konstaterar behov av undersökning som utförs eller vård som ges av en tandläkare, ska det ordnas tillgång till en tandläkare inom fyra veckor från det att behovet av tjänsten konstaterades. På vården tillämpas dessutom 3 och 5 mom. samt 4 mom. i fråga om tillgången till specialisttandläkare.

Enligt 4 § 1 mom. i lagen om patientens ställning och rättigheter (785/1992, patientlagen) ska patienten meddelas en tidpunkt när han eller hon får vård. Om tidpunkten ändras, ska patienten omedelbart meddelas en ny tidpunkt och orsaken till ändringen. I fråga om att få och ordna vård gäller vad som föreskrivs särskilt.

Enligt 4 a § i patientlagen ska inom hälso- och sjukvården vid behov utarbetas en plan för undersökning, vård och medicinsk rehabilitering eller någon annan motsvarande plan. Av planen ska framgå hur och enligt vilken tidtabell vården av patienten ordnas. Planen ska utarbetas i samförstånd med patienten, dennes anhöriga eller närstående eller lagliga företrädare. Beträffande innehållet i planen och delaktiga i ärendet gäller dessutom vad som föreskrivs särskilt om dem.

Beslut

17.9.2026

LVV-S/66280/2026

Offentlig

I 36 § 1 mom. i lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården (703/2023, kunduppgiftslagen) bestäms det att om patienten i en situation som avses i 4 § 1 mom. i patientlagen blir tvungen att vänta på vård, ska det i journalhandlingarna göras anteckningar om orsaken till dröjsmålet, om den tidpunkt som patienten meddelats att han eller hon får vård och om att de nämnda uppgifterna har meddelats patienten. I journalhandlingarna antecknas också om patienten har hänvisats till en annan vårdplats. Om den tidpunkt för vård som meddelats patienten ändras, ska det i journalhandlingarna föras in uppgifter om den nya tidpunkten och orsaken till ändringen samt uppgifter om att patienten har underrättats om ändringen.

